

Erdoğan Aydın: Türk egemen sınıfı Lozan'ı ihlal etti

Posted on 28/07/2020

Türkiye'nin "tapu senedi" olarak kabul ettiği Lozan Antlaşması'nın bizzat Türk egemen sınıfı tarafından ihlal edildiğini söyleyen tarihçi-yazar Erdoğan Aydın, "Bunun bedelini Kürtler ve gayrimüslimler ödüyor" dedi. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'nın üzerinden 97 yıl geçti. Türkiye toprakları üzerinde yaşayan ve Türk dışındaki bütün etnik kökenlerin inkarı ve imhasının planları üzerine yapılan antlaşma, bugüne kadar beraberinde birçok sorunu da getirdi.

Tarihçi-yazar Erdoğan Aydın, Lozan Antlaşması'na giden süreci, varılan anlaşmayı ve sonuçlarını değerlendirdi.

Antlaşmanın epey uzun süren ve arada kesintiye uğrayan bir pazarlık süreci sonunda sonuçlandırıldığını dile getiren Aydın, oldubittiye getirilen bir pazarlıktan öte hayli ciddi pazarlıkların olduğu bir antlaşma olduğunu söyledi. Antlaşmanın taraflardan birisinin o zamanki adıyla Büyük Millet Meclisi (BMM), yani Ankara iktidarı olduğunu belirten Aydın, diğer tarafın ise başta İngiltere, Fransa olmak üzere Japonya'nın da içinde olduğu Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletler olduğunu hatırlattı.

'BİZ KÜRTLER VE TÜRKLER' SÖYLEMİ

Lozan görüşmelerinin başlamasından kısa bir zaman önce saltanatın kaldırılarak Ankara'nın burada tek muhatap haline getirilmesi doğrultusunda bir dizi uygulamanın gerçekleştiğine dikkat çeken Aydın, "Sonuçta İsmet İnönü'nün, Rıza Nur'un, Hasan Saka'nın asli delege

olacağı ama bir hayli kalabalık bir heyetle Lozan'a gidilecekti. Bu heyetin içinde bir tek Kürt temsilci vardı, o da Diyarbakır Milletvekili Zülfü Tigrel'di. Fakat Zülfü Bey'in de burada dikkate değer bir rolü söz konusu değildi. Ama bu görüşme süreci içerisinde İsmet İnönü başta olmak üzere Ankara sürekli 'Biz Kürtler ve Türkler' diye masaya oturdu. Türklerin ve Kürtlerin temsilcisi olarak pazarlık yürüttü. Fakat görüşmelerin sonuçlanmasını takip eden günlerde de görülecektir ki aslında 'Biz Kürtler ve Türkler' belirlemesi sadece pazarlık payını arttırmaya yönelik bir söylemdi" diye belirtti.

Bu süreçte belirleyici olan kişilerin İttihat ve Terakki döneminde başlatılmış olan Türkleşme ve Türkleştirme politikasının kadroları olduğunu vurgulayan Aydın, nitekim Zülfü Bey'in hiçbir görüşmede herhangi bir dahili olmadığına işaret etti. Aydın, öyle ki Kürt sorununun konuşulduğu oturumlar sırasında hasta olan Zülfü Beyin devre dışı kaldığını yada bırakıldığını ifade etti.

MUSUL MESELESİ

Lozan'da bir dizi konuda görüşmelerin yapıldığını, bunlardan bir tanesinin de özellikle İngiltere'nin Ankara'ya vermek istemediği Musul olduğuna dikkat çeken Aydın, Ankara heyetinin de Lozan'a gitmeden "Musul'dan kesinlikle taviz verilmemesi, Kürtler ve Türkler adına bir pazarlığın yapılması ve Misak-ı Milli çerçevesinde belirlenmiş sınırlar" üzerinde bir ön mutabakatın yapıldığını söyledi.

İTTİHATÇI KADROLARIN AMACI

Aydın, Kürt milletvekillerinin farkında olmadığı ama Türk milletvekillerinin özellikle de milli mücadelenin önder kadrolarının kafalarındaki görüşün çok net olduğunu altını çizdi. Aydın, bu kişilerin 'Biz Lozan'da uluslararası güçlere kendi meşruiyetimizi tanıttıktan sonra yarım

kalmış olan planımızı yani İttihat ve Terakki'den devralınan Türkleştirmek, Müslümanlaştırmak ve modernleştirmek planımıza devam edebiliriz' şeklinde bir düşünceye sahip olduklarını kaydetti.

Görüşmelerde Kürt temsilcilerinin ise 'teslimiyetçi' bir tutum içinde davrandıklarını ve oyuna geldiklerini ifade eden Aydın, "Burada Kürt milletvekilleri diyoruz ama bunların niteliğini de anımsamak lazım. Aslında bunların Müslüman kimlikleri Kürt kimliklerinin kesinlikle önünde olan, Kürt halkına karşı sorumluluklarından daha çok kendi çıkarlarını ön planda gören Kürt toprak ağalarından söz ediyoruz" diye vurguladı.

'KÜRTLERİN GÖNLÜ OKŞANDI'

Aydın, Lozan'a gelmeden önce yapılan Erzurum Kongresi'nin gerçek anlamda "Biz Kürtler ve Türkler" kongresi olduğunu vurguladı. Aydın, nedenini ise şöyle açıkladı: "Eğer Erzurum Kongresi'nin oluşumunda Kürt ağaları ve temsilcilerine, daha sonra milli mücadelenin öncülüğünü yapacak kadrolara güvenlik garantisi verilmemiş olsaydı, bu süreç en başından tıkanmış olacaktı. Fakat bu durumun farkında olan başta Mustafa Kemal, Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy ve diğer kadrolar Kürtleri, Müslüman kimliği çerçevesinde yanlarında tutmak üzerine bir politika izliyorlardı. Fakat bunu yaparken Kürt kulüplerinin örgütlenmesini, Kürt Teali Cemiyeti'nin Kürtlerin ulusal haklarından yana yaptığı görüşmeleri engellemek konusunda da olağanüstü bir hassasiyet gösteriyorlardı. Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi ve Amasya Protokolleri'nde 'vatanın sahipliği' tanımlaması yapılırken Kürtlerden ve Türklerden birlikte söz eden ve herkesin ulusal haklarını, anadil hakkını, kendi kendini yönetme hakkını içeren bir perspektif söz konusuydu. Yani sürekli Kürtlerin gönlünü okşayan ama açık ve net bir şeyden de olabildiğince uzak durmaya çalışan bir yaklaşım sergiliyorlardı."

BİRİNCİ MECLİS NİYE LAĞVEDİLDİ?

Mustafa Kemal ile Kazım Karabekir ve diğer yöneticilerin Musul görüşmeleri konusunda bir konuda kafalarının net olduğunu vurgulayan Aydın, bunun da Musul yüzünden İngiltere ile kavga etmemek ve Musul'u onlara vermek, bu sayede saptarılan sınırlar içerisinde yapılacak Türkleştirme politikasına hiçbir şekilde karışmamalarına ilişkin desteklerini kazanmak olduğunu söyledi.

Alınan bu kararın hem Kürt egemenlerinden hem de Meclis çoğunluğundan gizli alınan bir karar olduğunu ifade eden Aydın, Musul meselesinin bir şekilde Ankara'nın önüne geleceği ve Birinci Meclis'ten bu şekilde onay alınamayacağı bilindiği için Meclis'in lağvedildiğini de dile getirdi.

Aydın, ikinci Meclis'te de muhalif tipteki Kürt milletvekillerinin tümüyle tasfiye edilip, yerine tümüyle Mustafa Kemal'in istediği kişilerin getirildiğini söyledi. Aydın, "Kuşkusuz bu mesel, ikinci mecliste de tartışma konusu olacaktır. Ama bu ikinci meclis Lozan'ın yeni yapısını onaylayan bir çoğunluktan oluşmuş olacaktı ve böylece anlaşma imzalanacaktı. Dolayısıyla Lozan öncesi süreç açısından gerek Amasya Protokolü, gerek 1921 Anayasası yok sayıldı" dedi.

ŞEYH SAİD İSYANI

Kürt egemenlerinin Kürt ulusal haklarının konusunda net bir duruşa sahip olmamaları ve Ermenilere karşı yürütölen tasfiyede bir şekilde Türk egemen sınıflarıyla işbirliği içinde olmaları nedeniyle Lozan'dan sonra Kürtlüğün tasfiyesi yoluna gidildiğini ifade eden Aydın'a göre, bu anlamda Lozan, 1916'da yapılan Sykes-Picot Antlaşması'nın bir devamı niteliğinde.

Aydın, "Türkiye'de Şeyh Sait için hep 'İngilizler petrol için Kürtleri kışkırttılar. Kürtler de

Ankara'ya karşı ayaklandılar ve bu sayede İngilizler petrol aldı' deniliyor. Fakat İsmet İnönü anılarında iki şeyi çok net bir şekilde belirtir. Birincisi, 'Kürtler, milli mücadele döneminde bizi kayıtsız, şartsız ve can siperine bir şekilde desteklediler' der. İkincisi, 'Şeyh Sait isyanında en küçük bir İngiliz dahli, bir yabancı parmağı saptayamadık' diye yazmıştır. Bu demektir ki Şeyh Sait dahil olmak üzere Kürtlerin hak mücadelelerinde yabancı parmağı aramak tarihi çarpıtmak anlamına gelir" ifadelerini kullandı.

TÜRKİYE LOZAN'I İHLAL ETTİ

Lozan Antlaşması'nın 37'den 44'e kadar ki maddelerinin azınlıkların haklarını garanti etmesi üzerinde duran Aydın, "Bilindiği gibi Türk resmi görüşü, Lozan'ın 'Türkiye'nin tapu senedi' olduğu yönündedir. Eğer öyle ise bunun çiğnenmemesi gerekiyor. Anlaşmanın 49'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasında çok net bir şekilde; 'Türkçenin dışında farklı bir dil konuşan insanlar, kendi anadillerini okullarında geliştirmek, mahkemelerde kendilerini anadilleriyle ifade edebilmek vs. hakkını garanti eder' denilmektedir. Bu açıdan da 1924 Anayasası'ndan sonra Türk egemen sınıfının, bizzat Lozan Antlaşması'nın bu maddelerini ihlal ettiğini görüyoruz. Bu ihlalin ilk bedelini bir yanıyla Kürtler ödeyecektir ama bir yanıyla da bu memleketin gayrimüslimleri ödeyecektir" dedi.

MA / Ferhat Çelik

Kaynak: mezopotamyaajansi.com